ΕΤΟΣ Δ΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 12 Ὀκτωβρίου 1914 ΑΡΙΘ. 199.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

ΟΜΙΛΙΑ ΛΑ΄.

ΤΟ ΠΕΜΠΤΟΝ ΑΙΤΗΜΑ

« ***Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν,***
» ***ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις***
» ***ἡμῶν***».

Διὰ τῶν προηγουμένων αἰτημάτων τῆς Κυριακῆς προσευχῆς ἐζητοῦμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀγαθά, ὧν ἄλλα μέν εἰσιν ἀγαθὰ αἰώνια, ἄλλα πνευματικά, καὶ κατόπιν τούτων καὶ ἀγαθὰ κατωτέρας ἀξίας, ἀλλὰ τὰ μάλιστα ἀναγκαῖα, τὰ ἀγαθὰ τὰ σχετιζόμενα μὲ τὴν σωματικὴν ζωήν. Ἀπὸ τοῦ αἰτήματος τούτου μέχρι τοῦ τελευταίου αἰτούμεθα παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ μακρύνῃ ἀφ' ἡμῶν τὰ κακά. Ἐπειδὴ δὲ τὸ πρώτιστον κακὸν τὸ συνεπαγόμενον πάντα τὰ λοιπὰ εἶναι ἡ ἁμαρτία, διὰ τοῦτο τὸ πέμπτον αἴτημα τῆς Κυριακῆς προσευχῆς πραγματεύεται περὶ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν, ὅπως θὰ ἴδωμεν.

«*Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν*». Ἡ ἔκφρασις αὕτη δεικνύει, ὅπως ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος ἀποφαίνεται, ὅτι πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι δύνανται νὰ τύχωσι συγχωρήσεως, ὅσον πολυάριθμοι καὶ ἂν ἦναι, καὶ ὅσον βαρεῖαι, ἂν ὑποτεθῇ, ὅτι δύνανται νὰ ἦναι, καὶ εἰς οἱανδήποτε ἡλικίαν τοῦ βίου καὶ ἂν ἔχωσι λάβη χώραν. Αἱρεσιάρχης τῶν πρώτων τῆς Ἐκκλησίας αἰώ-

νων διϊσχυρίσθη ὅτι αἱ μετὰ τὸ Βάπτισμα διαπραττόμεναι ἁμαρτίαι δὲν δύνανται νὰ τύχωσι συγχωρήσεως· ἀλλ' ὁ Χρυσοῦς τὴν γλῶτταν Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας ἀπαντᾷ εἰς τοῦτον. «Πλανᾶσαι καὶ πλανᾶς καὶ τοὺς ἄλλους. » Ὁ ἐντελλόμενος τοῖς πιστοῖς, τ. ε. τοῖς βεβαπτισμένοις νὰ αἰτῶνται τὴν » ἄφεσιν τῶν ἑαυτῶν ἁμαρτιῶν, δεικνύει ὅτι καὶ αἱ μετὰ τὸ Βάπτισμα » διαπραττόμεναι ἁμαρτίαι εἶναι ἐπιδεκτικαὶ συγχωρήσεως».

«*Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν*». Ἡ ἔκφρασις αὕτη δεικνύει ὅτι ὅλοι εἴμεθα ἁμαρτωλοί, διότι ἡ προσευχὴ αὕτη ἐδόθη εἰς ὅλους, διὰ νὰ ἐκφωνῆται παρ' ὅλων. Καὶ τῷ ὄντι! Ὅλοι εἴμεθα ἁμαρτωλοὶ εἰς οἱονδήποτε ὕψος ἠθικῆς τελειότητος καὶ ἂν ἔχωμεν ἀνέλθη. Ὅλοι εἴμεθα ἁμαρτωλοί, ἀναφωνεῖ ὁ προφητάναξ Δαυΐδ· «*πάντες ἐξέκλιναν ἅμα ἠχρει- » ώθησαν· οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν, ἕως ἑνός*». Ὅλοι εἴμεθα ἁμαρτωλοὶ λέγει καὶ ὁ σοφὸς Σολομών. «Οὐδείς ἐστιν ἄνθρωπος δίκαιος ἐπὶ τῆς γῆς ποιῶν τὸ ἀγαθὸν καὶ μὴ ἁμαρτάνων· τίς δύναται νὰ εἴπῃ, ἡ καρδία μου ἁγνή ἐστι, καθαρός εἰμι ἀπὸ ἁμαρτίας; Ὅλοι εἴμεθα ἁμαρτωλοὶ λέγει ὁ Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης. «*Ἐὰν εἴπωμεν, » ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, πλανῶμεν ἑαυτούς, καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν » ἐν ἡμῖν*».

Αἱ ἁμαρτίαι δέ, ὧν αἰτούμεθα τὴν συγχώρησιν, εἶναι ἁμαρτίαι ἡμέτεραι, ἁμαρτίαι ἰδικαί μας ὀφειλόμεναι εἰς τὴν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς κλίσιν πρὸς τὴν κακίαν. Εὐκολώτερον πράττομεν τὸ κακὸν ἢ τὸ ἀγαθόν. Καὶ ἐλάβομεν μὲν παρὰ τοῦ Θεοῦ πολλὰς τὰς δωρεὰς καὶ χάριτας, δι' ὧν δυνάμεθα νὰ καταπολεμῶμεν τὰς ἐν ἡμῖν αὐτοῖς πονηρὰς κλίσεις, καθὼς καὶ τὰς ἔξωθεν προερχομένας παρορμήσεις πρὸς τὸ κακόν, ἀλλ' οὐχ ἧττον δὲν δυνάμεθα καὶ πάντοτε νὰ κατισχύωμεν καὶ νὰ ἀναδεικνυώμεθα νικηταὶ κατὰ τῆς ἁμαρτίας. Ἡττώμεθα δυστυχῶς εὐκόλως ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ διὰ τοῦτο ὁσάκις ἀνοίγομεν τὸ στόμα ἵνα ἐκφωνήσωμεν τὸ πέμπτον αἴτημα τῆς Κυριακῆς προσευχῆς, πάντοτε ἐσμὲν πεπληρωμένοι ἁμαρτιῶν.

Αἱ ἡμέτεραι δὲ ἁμαρτίαι, αἱ ἀληθῶς ἰδικαί μας ἁμαρτίαι, εἶναι, «*ὀφει- » λήματα ἡμῶν*». Εἴμεθα δὲ ὀφειλέται πρὸς τὸν Θεὸν ἐν πρώτοις, διότι ἐχορήγησεν ἡμῖν τὸ ζῆν καὶ ἐπομένως ὀφείλομεν αὐτῷ καθὸ δημιουργῷ καὶ πλάστῃ καὶ Κυρίῳ ἡμῶν πίστιν καὶ λατρείαν. Εἴμεθα ἐκτὸς τούτου ὀφειλέται πρὸς τὸν Θεόν, διότι ἀπὸ τέκνα Θεοῦ ὅπου ἐπλάσθημεν ἐν ἀρχῇ ἐγενόμεθα διὰ τῆς ἁμαρτίας δοῦλοι τοῦ Διαβόλου, ἐκ τῆς δουλείας δὲ ταύτης ἐξηγόρασεν ἡμᾶς, ὅταν ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ. Ὀφείλομεν λοιπὸν Αὐτῷ τὴν ἐξαγορὰν ἡμῶν ταύτην καὶ τὴν ἀποκατάστασιν εἰς τὴν ἀρχαίαν υἱοθεσίαν. Ἐὰν δ' ἤδη μετὰ τὴν ἀπολύτρωσιν ἡμῶν ἠθέλομεν ὑποπέσῃ εἰς ἁμαρτήματα, ἤτοι εἰς νέας ὀφειλάς, εἰς νέα ὀφειλήματα, τὰ ὁποῖα οὐδεί-, οὔτε ἄνθρωπος, οὔτε ἄγγελος δύναται νὰ ἀποσβέσῃ, τί ὀφείλομεν νὰ πράξωμεν; Καὶ τί ἄλλο δυνάμεθα νὰ πράττωμεν, εἰμὴ νὰ προσπέσωμεν εἰς τὸ ἔλεος καὶ τὴν ἀνεξάντλητον τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίαν, καὶ νὰ παρακαλέσωμεν αὐτὸν ἐκφωνοῦντες τὸ πέμπτον τῆς Κυριακῆς προσευχῆς αἴτημα, ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰ νέα ταῦτα ὀφειλήματα, ἵνα συγχωρήσῃ ἡμῖν τὰς νέας ταύτας ἁμαρτίας ἡμῶν. «*Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν*». Ἀλλ' ἐνταῦθα ἀπαιτεῖται προσοχή, διὰ νὰ μὴ συγχέωμεν τὴν δύναμιν τοῦ πέμπτου τῆς

Κυριακῆς προσευχῆς αἰτήματος πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ θείου Μυστηρίου τῆς Μετανοίας. Τὴν δύναμιν τοῦ ἐξαλείφειν καὶ ἀποσβένειν ἁμαρτήματα ἔχει μόνον τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας καὶ Ἐξομολογήσεως, τὸ δὲ πέμπτον τῆς Κυριακῆς προσευχῆς αἴτημα ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ διευκολύνειν καὶ παρασκευάζειν ἡμᾶς εἰς Μετάνοιαν. Ὅταν λοιπὸν λέγωμεν «*Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν*» παρακαλοῦμεν καὶ ἐξαιτούμεθα παρὰ τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς Πατρὸς ἡμῶν, ὅπως χορηγήσῃ ἡμῖν τὴν θείαν αὐτοῦ χάριν εἰς τὸ νὰ συνέλθωμεν εἰς ἑαυτοὺς καὶ μετανοήσωμεν, καὶ οὕτω διὰ τῆς μετανοίας καὶ τῆς συντριβῆς τῆς ἡμετέρας καρδίας ἐπιτύχωμεν τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ δευτέρῳ τοῦ Χριστιανοῦ Βαπτίσματι, ἤτοι ἐν τῷ λουτρῷ τοῦ μυστηρίου τῆς Μετανοίας.

Ἐν τῷ πέμπτῳ αἰτήματι τῆς Κυριακῆς προσευχῆς τὰ πάντα ἐκφέρονται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν, οὐδὲν ἐν τῷ ἑνικῷ. Λέγομεν τ. ε. «*ἄφες ἡμῖν*» καὶ οὐχὶ ἄφες ἐμοί, «*τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν*» καὶ οὐχὶ τὰ ὀφειλήματά μου. Τὸν τρόπον τοῦτον τῆς ἐκφράσεως ὑπαγορεύει ἡμῖν ἡ πρὸς ἀλλήλους ὀφειλομένη ἀγάπη ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ δίκαιον. Ἡ ἀγάπη ἐπιβάλλει ἡμῖν νὰ προσευχώμεθα οὐ μόνον ὑπὲρ ἑαυτῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων. Τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ἣν αἰτούμεθα ὑπὲρ ἑαυτῶν, δὲν πρέπει νὰ αἰτώμεθα καὶ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν; Ἁρμόζει, εἶναι ὀρθόν, νὰ ὑπολαμβάνωμεν μόνους ἡμᾶς αὐτοὺς δικαίους, ὅπως ἔπραττεν ὁ τῆς παραβολῆς τοῦ Εὐαγγελίου Φαρισσαῖος, πάντας δὲ τοὺς λοιποὺς νὰ θεωρῶμεν ἁμαρτωλούς; Λοιπὸν *ἄφες ἡμῖν* λέγει ὁ σύζυγος τ. ε. συγχώρησον ἐμὲ καὶ τὴν σύζυγόν μου. *Ἄφες ἡμῖν*, λέγει καὶ ἡ σύζυγος τ. ε. συγχώρησον ἐμὲ καὶ τὸν σύζυγόν μου. *Ἄφες ἡμῖν* ἀναφωνεῖ ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ, τ. ε. συγχώρησον ἐμὲ καὶ τὰ τέκνα μου. *Ἄφες ἡμῖν* λέγει ὁ οἰκοδεσπότης, τ. ε. συγχώρησον ἐμὲ καὶ πάντας ὅσους ἔχω ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μου. *Ἄφες ἡμῖν* ἐκφωνεῖ καὶ ὁ ἱερεύς, ὁ ἐφημέριος τῆς ἐνορίας, τ. ε. συγχώρησον ἐμὲ καὶ ὅλους ὅσων ἔχω τὴν πνευματικὴν διακυβέρνησιν, ἢ ἁπλούστερον, συγχώρησον ἐμὲ καὶ τὰ πνευματικά μου τέκνα, τοὺς Χριστιανοὺς τῆς ἐφημερίας μου. Οὕτως ἔπραττον καὶ οἱ Ἅγιοι Παλαιᾶς τε καὶ Νέας Διαθήκης. Ὁ Μωϋσῆς προσεύχεται μετὰ πολλοῦ τοῦ ζήλου καὶ παρακαλεῖ τὸν Θεὸν ὅπως φεισθῇ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ μὴ προβῇ εἰς τὴν τιμωρίαν αὐτοῦ διὰ τὸ ἁμάρτημα τῆς εἰδωλολατρείας, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχεν ὑποπέσῃ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εὔχεται νὰ γίνῃ αὐτὸς ἀνάθεμα, ἤτοι νὰ χωρισθῇ τοῦ Χριστοῦ αὐτὸς μόνος ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ σωθῶσιν ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἤτοι οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύοντες. Πατὴρ ἑπτὰ υἱῶν καὶ τριῶν θυγατέρων ὁ δίκαιος Ἰὼβ προσφέρει καθ' ἑκάστην ἑσπέραν περὶ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου θυσίαν ἐξιλασμοῦ διὰ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν, τὰς ὁποίας διέπραξε τυχὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας ἡ πολυμελὴς οἰκογένεια αὐτοῦ. Ὅταν ὁ Θεὸς ἀνήγγειλεν εἰς τὸν Σαμουὴλ ὅτι ἔμελλε νὰ ἀπορρίψῃ ἀπὸ προσώπου του τὸν Σαούλ, τότε ὁ ἅγιος οὗτος ἄνθρωπος ᾐσθάνθη τηλικαύτην ὀδύνην, ὥστε δὲν ἔπαυεν ὁλόκληρον τὴν νύκτα κραυγάζων πρὸς Κύριον. Ἐκτὸς τῆς ἀγάπης καὶ αὐτὸ τὸ δίκαιον ἐπιβάλλει ἡμῖν νὰ προσευχώμεθα ὑπὲρ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἄλλων. Ἡμεῖς προσωπικῶς εὐθυνόμεθα διὰ τὰς ἁμαρτίας ἃς διεπράξαμεν οἱ ἴδιοι, ἀλλ' ἆρά γε δὲν ὑπέχομεν πολλάκις εὐθύνην καὶ διὰ τὰς ἁμαρ-

τίας τὰς ὁποίας ἄλλοι διέπραξαν; Ὁ προφητάναξ Δαυῒδ οὐδαμῶς περὶ τούτου ἀμφιβάλλει καὶ διὰ τοῦτο προσευχόμενος αἰτεῖται παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἁμαρτίας καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἁμαρτίας, εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἦτο καὶ αὐτὸς ξένος. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος οὐδόλως ἐπίσης περὶ τούτου ἀμφιβάλλει καὶ διὰ τοῦτο ἐλέγχει ἐκείνους ὅσοι διὰ τοῦ κακοῦ αὐτῶν παραδείγματος γίνονται ἀφορμὴ νὰ «*βλασφημῆται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐν τοῖς ἔθνεσιν*». Ἀλλὰ ποσάκις δὲν γινόμεθα ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἡ ἀφορμὴ τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ ἄλλου, οἱ γονεῖς τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἰδίων τέκνων, τὰ τέκνα τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἰδίων γονέων, οἱ κυβερνῆται τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἰδίων ὑπηκόων, οἱ ὑπήκοοι τῶν ἁμαρτιῶν τῶν κυβερνητῶν αὐτῶν, οἱ ἱερεῖς τῶν ἁμαρτιῶν τῶν πνευματικῶν αὐτῶν τέκνων, οἱ λαϊκοὶ τῶν ἁμαρτιῶν τῶν πνευματικῶν αὐτῶν πατέρων! Λοιπὸν τὸ δίκαιον, ὄχι μόνον ἡ ἀγάπη, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ δίκαιον ἀπαιτεῖ νὰ προσευχώμεθα ὑπὲρ ἀλλήλων, ἡμεῖς ὑπὲρ τῶν ἄλλων καὶ οἱ ἄλλοι ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ πάντας, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Μονογενοῦς Αὐτοῦ Υἱοῦ, Κυρίου δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γένοιτο.

ΛΟΓΟΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΕΤΗΣΙΟΝ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΤΟΥ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ Α'.

«Ὀργὴ ἀνδρὸς δικαιοσύνην Θεοῦ οὐ κατεργάζεται». (Ἰακώβ. 120).

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί.—Κατ᾽ αὐτὴν τὴν ἐποχὴν τὸν παρελθόντα χρόνον εἴμεθα εἰσέτι γεμᾶτοι ἀπὸ χαρὰν καὶ ἐνθουσιασμὸν ὅλοι μας ἀνεξαιρέτως οἱ Ἕλληνες ὡς ἐκ τῆς μεγάλης νίκης τῶν Ἑλληνικῶν μας ὅπλων εἰς τὴν Ἤπειρον. Ὁμοῦ δὲ μὲ ὅλον τὸν Ἑλληνισμόν, ὅστις ἐπανηγύριζε τὴν πτῶσιν τοῦ ὀχυρωτάτου Μπιζανίου καὶ τὴν θριαμβευτικὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἰς τὰ Ἰωάννινα, τὴν ἀκρόπολιν ταύτην τῆς ἑλληνικωτάτης Ἠπείρου, συνεώρταζε καὶ συνευφραίνετο καὶ ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν Γεώργιος εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, τὴν ἄλλην ταύτην μητρόπολιν τῆς Μακεδονίας, τὴν ὁποίαν προηγουμένως εἶχε καταλάβει ὁ αὐτὸς Ἑλληνικὸς στρατὸς ὑπὸ τὸν αὐτὸν εὐτυχῆ ἀρχηγόν, τὸν Διάδοχον Κωνσταντῖνον. Τὴν εὐφροσύνην δὲ ταύτην καὶ τὴν ἀγαλλίασιν αὐτοῦ ἐξέφραζεν ὁ ἀοίδιμος Βασιλεὺς μὲ τοιαύτας λέξεις καὶ φράσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ἠδύναντο νὰ συγκαλύψουν τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐτυχίας, τὴν ὁποίαν ἐφανέρωναν ὅτι ᾐσθάνετο εἰς τὰ ἐνδόμυχα τῆς βασιλικῆς αὐτοῦ ψυχῆς.

Καὶ ἀληθῶς διατί νὰ μὴ εἶναι κατενθουσιασμένος ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν; διατί νὰ μὴ θεωρῇ τὸν ἑαυτόν του ὡς τὸν εὐτυχέστερον τῶν ἀνθρώπων;

Μήπως δὲν ἦτο πατὴρ φιλόστοργος πολυμελοῦς οἰκογενείας, τῆς ὁποίας ὅλα τὰ μέλη προσέφεραν ἀνεκτιμήτους ἐκδουλεύσεις εἰς τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα; Μήπως δὲν ἦτο ὁ εὐτυχὴς πατὴρ τοῦ τροπαιοφόρου ἀρχιστρατήγου Διαδόχου Κωνσταντίνου; Μήπως δὲν ἦτο ὁ ἀνώτατος ἀρχηγὸς τοῦ νικητοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, τοῦ ἐπιδείξαντος ἀπαράμιλλον γενναιότητα καὶ ὁρμήν; Μήπως δὲν ἦτο ἐπίσης ἀρχηγὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, τοῦ κατατροπώσαντος τὴν Τουρκικὴν ἁρμάδα καὶ κυριαρχοῦντος εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος; Μήπως δὲν ἦτο Βασιλεὺς τῶν ἁπανταχοῦ Ἑλλήνων, οἵτινες ὁπουδήποτε τῆς ὑφηλίου εἶχαν ξενιτευθῆ εἰς τὴν πρώτην πρόσκλησιν τῆς Πατρίδος νὰ προσφέρουν προθύμως ὑπὲρ αὐτῆς τὴν ὑλικὴν αὐτῶν συνδρομὴν καὶ τὴν ζωήν των; Μήπως δὲν παρεῖχε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Θεσσαλονίκην παραμένων ὡς φρουρὸς ἐθνικὴν ὑπηρεσίαν; Μήπως ὅλαι αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἔθνους αἱ μέχρι τοῦδε ἀγωνίαι καὶ θυσίαι δὲν ἀπεζημιώνοντο διὰ τῆς εὐτυχοῦς ἐκβάσεως τοῦ Μακεδονικοῦ καὶ Ἠπειρωτικοῦ ἀγῶνος; Μήπως δὲν ἐλάμβανεν ὑπ' ὄψει του, ὅτι ἡ προσφιλὴς αὐτοῦ Ἑλλὰς, ἡ ἄλλοτε μικρὰ καὶ ἄσημος, ἡ πρὸ ἐτῶν πτωχὴ καὶ ἀνοργάνωτος, ἡ πρὸ μικροῦ ἀκόμη ἄνευ σχεδὸν στρατοῦ καὶ στόλου, ἡ χωρὶς τὴν Θεσσαλίαν πρὸ καιροῦ καὶ τὴν μικρὰν λωρίδα τῆς Ἠπείρου εἶναι τώρα ὠργανωμένον Κράτος, μὲ στρατὸν ἱκανὸν εἰς ἀριθμὸν καὶ ἱκανώτερον εἰς ὁρμὴν καὶ ἀντοχὴν, μὲ στόλον, ἔχοντα εὐτυχῶς τὴν ψυχικὴν ὑπεροπλίαν τοῦ προαιωνίου μας ἐχθροῦ; Μήπως τέλος δὲν προέβλεπεν ἀπὸ τότε τὸν διπλασιασμὸν τοῦ τέως μικροῦ καὶ ἀφανοῦς Ἑλληνικοῦ Κράτους εἰς πληθυσμὸν καὶ εἰς ἐδαφικὴν ἔκτασιν, ὡς καὶ τὴν παγκόσμιον ἐκτίμησιν, τῆς ὁποίας θὰ ἐγίνετο δικαίως ἀξία εὐθὺς ἀπὸ πρὶν τοῦ τέλους τοῦ πρώτου πολέμου ἡ Ἑλλάς;

Ἰδοὺ διὰ τί ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν συνέχαιρε καὶ συνηγάλλετο ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅπως ὁ φιλόστοργος πατὴρ συνευφραίνεται καὶ συγχορεύει μετὰ τῶν προσφιλῶν του τέκνων κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα. Εἶχε λοιπὸν δίκαιον νὰ διακηρύττῃ, ἀνθρωπίνως βέβαια σκεπτόμενος καὶ διατιθέμενος, ὅτι θεωρεῖ τὸν ἑαυτόν του εὐτυχῆ, καὶ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιποθήσῃ ὡραιότερον ἐπίλογον τῆς ὑπερπεντηκονταετοῦς Βασιλείας του. Σπανίως πράγματι ἀνώτατος ἄρχων εὑρέθη ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὑπὸ τόσον, ἀνθρωπίνως εἰπεῖν, εὐτυχεῖς συνθήκας. Συνῃσθάνετο πλήρη καὶ τελείαν τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν αὐτοῦ ἰσχὺν ἐν τῇ μεγίστῃ ἀγάπῃ τοῦ λαοῦ του. Ἀντελαμβάνετο ὅτι ὁ λαός του ὁ φιλότιμος καὶ εὐγενὴς τὸν λατρεύει ὡς πατέρα-Βασιλέα, καὶ ὅτι δὲν θὰ εὑρίσκετο Ἕλλην γνήσιος, ὅστις νὰ μὴ προτιμᾷ νὰ θυσιασθῇ καλύτερα ὑπὲρ τῆς ζωῆς αὐτοῦ παρὰ νὰ τὴν ἐπιβουλευθῇ. Ἰδοὺ διὰ τί ἦτο πλήρης ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸν εὐλαβῆ λαόν του καὶ πλήρης πεποιθήσεως περὶ τοῦ σεβασμοῦ πάντων τῶν περὶ αὐτὸν πρὸς τὸ σεπτόν του πρόσωπον καὶ τὴν πολύτιμον ζωήν του. Ἰδοὺ διὰ τί ἠρέσκετο νὰ κατέρχεται μέχρι τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ νὰ συμπεριπατῇ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ἄνευ ἰδιαιτέρας τινὸς προφυλάξεως καὶ ἐπισημότητος, τὴν ὁποίαν θὰ ἀπῄτει ἡ βασιλική του ἰδιότης.

Καὶ δὲν εἶχεν ἄδικον νὰ φρονῇ περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, ὅτι εὑρίσκεται ἐν πλήρει ἀσφαλείᾳ ἀπέναντι τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων του, οἵτινες τὸν ηὐλαβοῦντο ἀληθῶς ὡς τὴν ἐνσάρκωσιν τῆς ὑψίστης τοῦ Ἔθνους εὐτυ-

χίας. Ἀλλὰ δὲν ἐλάμβανε πρὸ ὀφθαλμῶν ὁ ἀοίδιμος Βασιλεύς, ὅτι καὶ εἷς μόνον ἔκφυλος, καὶ εἷς μόνον ὀπαδὸς τῶν ἀναρχικῶν θεωριῶν, ὅστις ἄνευ ἠθικῶν ἀρχῶν, χωρὶς πατρίδα, χωρὶς ἐθνικότητα καὶ ἀνθρωπισμόν, ἠδύνατο νὰ διανοηθῇ καὶ νὰ διαπράξῃ τὸ μέγιστον τῶν ἐγκλημάτων, νὰ δολοφονήσῃ τὸν ἀγαθώτατον τῶν Μοναρχῶν καὶ τὸν ἀγαπητότατον τῶν Βασιλέων. Καὶ συνέβη, ἀγαπητοί, τότε τὸ ἑξῆς· τὸν Βασιλέα ἡμῶν Γεώργιον, τὸν ὁποῖον ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐσεβάσθησαν οἱ Ἑβραῖοι, οἱ ταπεινωθέντες Τοῦρκοι, καὶ αὐτοὶ οἱ ἀντίζηλοι Βούλγαροι, εὑρέθη καὶ τὸν ἐδολοφόνησεν εἷς, ὅστις δὲν εἶχεν οὔτε πατρίδα, οὔτε πίστιν, οὔτε ὅσιον καὶ ἱερόν. Διότι τοιοῦτοι εἶναι οἱ λεγόμενοι ἀναρχικοί, καὶ ἀναρχικὸς ἦτο ὁ δολοφόνος τοῦ Βασιλέως Γεωργίου, ὅπως ἀναρχικοὶ εἶναι ὅλοι οἱ φονεῖς τῶν ἀνωτάτων ἀρχόντων τῶν πολιτειῶν. Ἐνθυμεῖσθε δὲ ἀκόμη τὴν γενικὴν κατάπληξιν, ἥτις μᾶς κατέλαβεν εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ στυγεροῦ ἐγκλήματος τῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ Βασιλεὺς ἐξέπνευσε, βληθεὶς ὑπὸ σφαίρας δολοφόνου! Τοιοῦτο ἦτο τὸ πρῶτον ἀπαίσιον ἄγγελμα. Καὶ ἀντήχησεν εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη εἴδησις κακοηχότερον παρ' ὅσον δὲν θά μας διέθετον ὅλα ὁμοῦ τὰ τηλεβόλα τοῦ ἐχθροῦ. Καὶ ἀνεφωνοῦμεν ὡς ἀπὸ ἐνστίκτου: ἀδύνατον νὰ εἶναι Ἕλλην ὁ δολοφόνος! Θὰ εἶναι κάθε ἄλλος, ὄχι ὅμως Ἕλλην! Καθ' ἣν ἐποχὴν ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τοῦ Βασιλέως μέχρι τοῦ μικροτέρου ἰδιώτου ἁμιλλῶνται φιλοτίμως ποῖος νὰ φανῇ μᾶλλον ἀφωσιωμένος καὶ ὑπηρετικὸς εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγωνιζομένην Πατρίδα, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ὁμογενής, ὅστις ἐχθρὸς οὗτος θανάσιμος αὐτῆς νὰ τὴν πλήξῃ εἰς ὅ,τι ἔχει προσφιλέστερον καὶ σεβαστότερον, ὅστις μισόπατρις αὐτὸς νὰ ἀποφασίσῃ νὰ πλήξῃ τὸ Ἔθνος εἰς ὅ,τι ἱερὸν καὶ λατρευτὸν τὸ ἐνσαρκόνει καὶ ἐκπροσωπεῖ! Αὐτοὶ ἦσαν οἱ πρῶτοί μας μονόλογοι καὶ αἱ πρῶται θλιβεραὶ ἐντυπώσεις ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Καὶ ᾠκτείραμεν καὶ ἐλεεινολογήσαμεν τὸν ἄθλιον δολοφόνον, καὶ ᾐσθάνθημεν τὴν μεγαλυτέραν βδελυγμίαν καὶ ἀποστροφὴν πρὸς τὸ στυγερὸν αὐτοῦ ἔγκλημα, καὶ ἐθλίβημεν βαθύτατα ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκήτῳ δολοφονίᾳ τοῦ λατρευτοῦ ἡμῶν Βασιλέως, καὶ τὸν ἐκήδευσε μὲν ἐν Ἀθήναις τὸ Ἔθνος μεθ' ὅλων τῶν εἰλικρινῶν ἐκδηλώσεων τοῦ βαθυτάτου πένθους, τῆς μεγίστης ἀγάπης, τῆς τιμῆς καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Βασιλέα του Γεώργιον, ὅστις ἐν τῇ ὑπερπεντηκονταετεῖ αὐτοῦ βασιλείᾳ συνεδύασε τὴν πραότητα τοῦ συνετοῦ Μονάρχου μὲ τὴν ἀγαθότητα τοῦ καλοῦ πατρός, θὰ διατηρῇ δὲ πάντοτε εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος εὐλαβῆ καὶ συμπαθῆ τὴν ἀνάμνησιν τοῦ πατρικοῦ Βασιλέως αὐτοῦ καὶ τοῦ βασιλικοῦ μάρτυρός του Γεωργίου τοῦ πρώτου· θὰ τελῇ δὲ καὶ ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἐτήσια μνημόσυνα ὑπὲρ αὐτοῦ, ὅστις τὸ ὀρθόδοξον ἡμῶν δόγμα ἐσεβάσθη, ἠγάπησε καὶ ἐτίμησεν ὡς τὸ ἴδιον αὐτοῦ δόγμα, καὶ τὰ προσφιλῆ του τέκνα ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς εὐσεβεστάτης Βασιλίσσης Ὄλγας ἀνέθρεψεν ὀρθοδοξότατα καὶ εὐλαβέστατα.

Καὶ ταῦτα μέν, ἀγαπητοί, περὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Γεωργίου καὶ περὶ τῶν αἰσθημάτων τῆς εὐλαβοῦς συμπαθείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρὸς τὴν ἀΐδιον αὐτοῦ μνήμην. Ποῖα δὲ τὰ ἐλατήρια τῆς βασιλοκτονίας, ἵνα καὶ ἐκ τῶν λυπηροτάτων συμβάντων ἀρυσθῶμεν ἓν

πρακτικὸν δίδαγμα; Ἐὰν ἀνοίξωμεν τὰς σελίδας τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς συγχρόνου ἐποχῆς θὰ παρατηρήσωμεν μετὰ λύπης μας καὶ ἐκπλήξεως, ὅτι ποτὲ δυστυχῶς δὲν ἔλειψαν αἱ δολοφονικαὶ ἀπόπειραι κατὰ τῶν κορυφῶν τοῦ κράτους. Ἀλλὰ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους αἱ τοιαῦται ἀπόπειραι παρ' ὅλην τὴν πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐξημερώσεως τῶν ἠθῶν ἀπέβησαν συχνότεραι. Ὑπάρχουν ἐν Εὐρώπῃ καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὡρισμέναι ὁμάδες ἀνθρώπων, οἵτινες ἐκ συστήματος στρέφονται κατὰ τῶν Βασιλέων καὶ ἀρχηγῶν τῶν κρατῶν κατὰ τῶν κεφαλαιούχων καὶ τῶν μεγαλοκτηματιῶν. Νομίζουσιν οὗτοι ὅτι ἡ ἰδιοκτησία εἶναι δῆθεν κλοπή, ὅτι ὁ σχηματισμὸς κεφαλαίων εἶναι τάχα ἐγκληματικὸν πρᾶγμα, ὅτι τὸ ὑπάρχον σήμερον κοινωνικὸν καθεστὼς εἶναι ἄδικον καὶ ὅτι διὰ τοῦτο οἱ νόμοι οἵτινες τὸ διέπουν πρέπει νὰ ἀνατραποῦν ἐκ θεμελίων, οἱ δὲ ἀνώτατοι τῶν πολιτειῶν ἄρχοντες καὶ οἱ ἡγεμόνες τῶν λαῶν δέον νὰ ἐκλείψουν, καὶ τὰ κεφάλαια καὶ αἱ περιουσίαι νὰ διανεμηθοῦν ἐξ ἴσου, καὶ νὰ ἀποκατασταθῇ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἡ ἰσότης τῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου τούτου. Πῶς δὲ ἐργάζονται οἱ ἄνθρωποι οὗτοι νὰ ἐπιβάλουν τὰς παραλόγους αὐτῶν ἰδέας καὶ τὰς ἀνοήτους ἀξιώσεις των; Ὄχι βέβαια διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ χριστιανικοῦ νόμου τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης, ὄχι διὰ τῆς διδασκαλίας κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἀτομικὸν ἀνάγκη νὰ συμβιβάζεται μὲ τὸ κοινὸν συμφέρον, ὄχι διὰ τῆς εὐχῆς ὅπως ἡ χρῆσις τοῦ πλούτου καταστῇ τοιαύτη, ὥστε ἀπ' αὐτῆς νὰ ὠφελῶνται ὄχι μόνον οἱ ὀλίγοι πλούσιοι, ἀλλὰ καὶ οἱ πολλοὶ ἄποροι· ἀλλὰ πῶς λοιπόν; Μὲ τὸ μέσον τοῦ ξίφους ἢ τοῦ ὅπλου, ἢ τῆς δυναμίτιδος, καὶ τῶν παρομοίων ἀναρχικῶν ἀποπειρῶν.

Καὶ οἱ ἀπονενοημένοι οὗτοι ἄνθρωποι στρέφονται κατὰ προτίμησιν κατὰ τῶν πρώτων κορυφῶν τῶν κρατῶν, ὡς τῶν πρώτων ὑποστηρικτῶν καὶ φρουρῶν τοῦ σημερινοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ, τοῦ σκληροῦ καὶ ἀδίκου κατ' αὐτούς. Δὲν λαμβάνουν ὑπ' ὄψει οἱ ἀνόητοι οὗτοι, ὅτι οἱ διοικοῦντες τὰς τύχας τῶν λαῶν δὲν ἐπεβλήθησαν εἰς αὐτοὺς διὰ τῆς βίας καὶ παρὰ τὴν θέλησιν αὐτῶν, ὅπως τοῦτο συνέβαινε πολλάκις τὸ πάλαι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν τυράννων· ἀλλ' ὅτι εἶναι οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ λαοῦ, ὅστις τοὺς ἀνύψωσεν εἰς τὰ ὕπατα τῆς πολιτείας ἀξιώματα πρὸς ὑπηρεσίαν τῶν συμφερόντων αὐτῆς σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους, τοὺς ὁποίους ὁρίζει αὐτὸς οὗτος ὁ λαὸς διὰ μέσου τῶν ἀντιπροσώπων του. Δὲν συλλογίζονται λοιπὸν οἱ ἀναρχικοὶ καὶ οἱ λεγόμενοι σοσιαλισταί, ὅτι κάθε ἀπόπειρα αὐτῶν φονικὴ κατὰ τῶν ἀρχηγῶν τῶν κρατῶν στρέφεται κατ' αὐτοῦ τοῦ Ἔθνους καὶ τῶν νόμων αὐτοῦ, καὶ εἶναι ἀπόπειρα ἀνατροπῆς ἑνὸς κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἐμόρφωσεν ἡ παράδοσις, ἡ πίστις, ἡ διανοητικότης, ἡ θέλησις, ὁ πολιτισμὸς ἑνὸς ὁλοκλήρου λαοῦ σύμφωνα μὲ τὸ ἀληθὲς αὐτοῦ συμφέρον.

Ἐπιθυμοῦντες μεγάλως οἱ ἄνθρωποι οὗτοι νὰ ἀποκτήσουν χρήματα, περιουσίαν, ἀξιώματα μεγάλα, καὶ μὴ ἐργαζόμενοι ὅσον θὰ ὤφειλαν, ἢ μὴ δυνάμενοι παρ' ὅλην αὐτῶν τὴν δραστηριότητα νὰ ὑψωθοῦν εἰς τὴν κοινωνικὴν κλίμακα, ἢ μὴ κατορθόνοντες δι' οἱονδήποτε λόγον νὰ ἱκανοποιήσουν τοὺς διακαεῖς αὐτῶν πόθους, τί παθαίνουν; Ζηλοτυποῦν καὶ μισοῦν ἐκείνους ἐκ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἔχουν τὸ εὐτύχημα νὰ

ἀπολαμβάνουν τὰ ἀγαθὰ ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἐκ κληρονομίας, ἢ τὰ ὁποῖα ἀπέκτησαν διὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐργασίας καὶ ἀξιότητος. Ὥστε τὸ ἐλατήριον τῶν ἀναρχικῶν τούτων ἀνθρώπων, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἐκτρέπονται οὗτοι εἰς τὸ μέγιστον τῶν ἀδικημάτων κατὰ τῆς κοινωνίας εἰς τὴν ὁποίαν ζῶσι καὶ αὐτοί, ἐπιβουλευόμενοι τὴν ζωὴν τῶν πλουσιωτέρων ἀδελφῶν των καὶ τῶν προϊσταμένων τοῦ κράτους, ποῖον εἶναι; Εἶναι ἡ ὁρμὴ καὶ ἀγανάκτησις ἡ προερχομένη ἐκ τοῦ φθόνου, τὴν ὁποίαν ἐπιτείνουν τὰ μεγάλα βάρη τὰ ὁποῖα συνεπιφέρουν αἱ σημεριναὶ συνθῆκαι τῆς ζωῆς, ὑποθάλπει δὲ καὶ ἡ διάδοσις ἀντιθρησκευτικῶν καὶ ἀντικοινωνικῶν ἰδεῶν διὰ πολλῶν ἐφημερίδων καὶ βιβλίων. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος παρατηρεῖ, ὅτι «ὀργὴ ἀνδρὸς δικαιοσύνην Θεοῦ οὐ κατεργάζεται». Ἄνθρωποι, λέγει, ἐξοργιζόμενος ἐναντίον τῶν ἀδελφῶν του ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι οὗτοι εἶναι πλουσιώτεροι, ἐντιμότεροι καὶ κατὰ κόσμον εὐτυχέστεροι, δὲν δύνανται νὰ μὴ ἐκτραπῇ ἀργὰ ἢ γρήγορα εἰς πράξεις ἐναντιουμένας εἰς τὴν θείαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην δικαιοσύνην.

Πῶς ὀφείλει λοιπὸν ὁ Χριστιανὸς νὰ ἐνεργῇ καὶ νὰ σκέπτεται ὥστε εἰς οἱανδήποτε κοινωνικὴν θέσιν καὶ ἂν εὑρίσκεται νὰ μὴ φθονῇ κανένα καὶ νὰ μὴ ἀγανακτῇ ἐναντίον τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων καὶ νὰ μὴ παρασυρθῇ εἰς καμμίαν ἐγκληματικὴν πρᾶξιν κατὰ τῶν ἐκπροσωπούντων τὰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας; Ὁ ἀληθὴς Χριστιανὸς γνωρίζει ὅτι ἐπιτρέπεται καὶ δὴ ἐπιβάλλεται εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς θρησκείας νὰ ἐργάζεται πάσῃ δυνάμει πρὸς ἀπόκτησιν τῆς οἰκονομικῆς του ἀνεξαρτησίας, καὶ προσπαθεῖ οὗτος νὰ πλουτίσῃ διὰ τῆς νομίμου καὶ ἠθικῆς του ἐργασίας, διὰ τῆς συνετῆς οἰκονομίας καὶ τάξεως, διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ ἐγκρατείας, διὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ καὶ τῆς συνεργασίας μετ' ἄλλων, διὰ τῆς ζητήσεως τῆς συνδρομῆς τῶν δυναμένων νὰ ὑποστηρίξουν αὐτόν, διὰ τῆς ἐπικλήσεως τέλος καὶ τῆς θείας βοηθείας. Ἀλλ' ἐὰν παρ' ὅλας αὐτοῦ ταύτας τὰς προσπαθείας δὲν κατορθώσῃ ὁ Χριστιανὸς οὔτε κεφάλαια μεγάλα νὰ σχηματίσῃ, οὔτε ἰδιοκτησίαν ἐκτεταμένην νὰ καταρτίσῃ, οὔτε ἀξιώματα ὑψηλὰ νὰ καταλάβῃ ἐν τῇ Πολιτείᾳ, οὔτε κατ' ἄλλον τρόπον νὰ ἀναδειχθῇ ἐν τῇ κοινωνίᾳ, καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην δὲν φθονεῖ κανένα καὶ δὲν ὀργίζεται, ἀλλὰ μᾶλλον χαίρει ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ, διὰ τῆς ὑπομονῆς αὐτοῦ, διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, διὰ τῆς ἀγάπης του πρὸς τὸν πλησίον, διὰ τῆς ἐκτελέσεως τῶν θρησκευτικῶν του καθηκόντων, διὰ τῆς ὑποταγῆς τῶν ἐπιθυμιῶν αὐτοῦ εἰς τὸν θεῖον νόμον θὰ ἀποκτήσῃ ἀντὶ τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν τὰ ἐπουράνια, ἀντὶ τῶν φθαρτῶν καὶ προσκαίρων τὰ ἄφθαρτα καὶ αἰώνια, τὰ ὁποῖα εἴθε νὰ ἐπιτύχωμεν ὅλοι μας οἱ Χριστιανοὶ διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος! Γένοιτο.